

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

318. Probatur nostra sententia ex locis Conciliorum, & Sacrorum
Canonum. Ex part. 7. tr. 1. resolut. 3.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76442](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76442)

De Immunit. Eccles. Resol. CCCXVIII. 259

Pauli, videndus est omnino egregie illa pertractans Paulus Comitulus in resp. mor. lib. 1. quæst. 93. nu. 25. Benzonius disput. de immunit. Eccles. fol. 52. Grefertus ad Theologos Venetos, lib. 3. consider. 4. Barberius in confutatione Magistri Fulgentii, part. 4. num. 32. & 33. Seruantius in defens. immunit. Eccles. propos. 5. ad 8. argum. & Ambros. Viganus de Eccles. immunit. disput. 4. ad 1. argum. vbi probant textum D. Pauli non esse solum intelligendum de Principibus Laicis, quod perperam nonnulli senserunt.

9. Verum, asserunt aliqui, dato, & non concesso, quod in sacris Scripturis clarè non apparet Clericos esse exemptos à Laicali iurisdictione, adhuc putant dicendum esse eorum exemptionem de iure diuino emanasse. Probant hoc, nam multa tam de verbis, quam de factis Domini, fuerunt omiſſa ab Euangelistis; vt Ioan. cap. 20. Quæ postea ab Apostolis verbo, vel facto expressa sunt: cap. chin Mariba. §. Sanè. de celebrat. Missæ. Et Paul. ad Theſſal. 2. c. 2. inquit: Tenete traditiones, quas accepistis, siue per sermonem, siue per Epistolam nostram: Et multa etiam fuerunt omiſſa ab Apostolis, quæ reliquerunt exequenda, & ordinanda suis successoribus. Cardin. Turrecr. in cap. chin ad verum, n. 4. vers. ad quintum respondetur 96. dist. Aluar. de planctu Ecclesie, lib. 1. cap. 59. col. 8. vers. Sed licet Christus, Idèd cum Summi Pontifices successores Petri hoc expresserint, eis credendum est, etiam in aliquo loco veteris, vel noui Testamenti non legeretur.

10. Cum igitur Pontifices, & Concilia dixerint, hanc exemptionem esse de iure diuino, vt infra satis probabimus, eorum determinationi necessariò, acquiescendum erit. Itaque ex his concludunt, quod etiam si nullus ex sacris Scripturis locus profertur, in quo diuinius, de quo agimus, scriptum esset, non propterea sequeretur, probari non posse, Clericos diuino iure exemptos esse; quia ex traditione omnium seculorum, & Conciliorum determinatione, hanc exemptionem de iure diuino processisse, probari posse contendunt. Et ita docet Bernardus Sautus in defens. libert. Eccles. fol. 31. & 32. Angelus Serrarius in confutat. 2. tractatum, propos. 1. fol. 16. Duardus in Bulla Cana, lib. 2. can. 5. quæst. 18. num. 51. & 52. Io. Petrazzan. in resp. ad libell. Theol. innotinat. propos. 5. §. 8. Ioan. Filoteus in resp. ad Epist. Theolog. innot. fol. 38. Iulius Rossus, in resp. ad M. Antonium Cappellum, part. 3. cap. 16. & omnino videndus ex dignissima Religione Dominicana Gregorius Seruantius in defens. immunit. Eccles. propos. 5. fol. 58. Quibus adde ex Societate Granadum in 3. part. cour. 9. tract. 4. disputat. 4. sect. 1. num. 16. quem omnino Pat. Rabardeus recognoscat, cum sit doctissimus suæ Religionis Theologus; & solidae nostram confirmet sententiam.

RESOL. CCCXVIII.

Probatur nostra sententia ex locis Conciliorum, & Sacrorum Canonum. Ex part. 7. tract. 1. Res. 3.

1. **V**s diuinum Ecclesiasticæ immunitatis apertè inuenitur expressum in Conciliis generalibus, & sacris Canonibus. Etenim in Synodo Romana quarta sub Symmacho Papa, Can. 7. ita dicitur: Cauendum ne exempla remaneant præsumendi quibuslibet Laicis, quamuis Religiosis, vel Potentibus, in quacumque Ciuitate quolibet modo aliquid decerneret de Ecclesiasticis facultatibus, quarum solis Sacerdotibus disponendi indidit: à Deo commissa cura daretur, vt habetur tom. 2. Concil. editio. nona. Bonifa-

cus Papa VIII. in cap. quinquam de censibus, expressè asserit, Ecclesias, Ecclesiasticasque personas ac res ipsarum, non solum iure humano, quinimò & Diuino, à secularium personarum exactionibus esse immunes. Et Ioannes Papa VIII. in Can. si Imperator 96. dist. Non à legibus publicis inquit; non à potestatibus seculi, sed à Pontificibus, & Sacerdotibus Omnipotens Deus Christianæ Religionis Clericos & Sacerdotes, veluti ordinari, & discutiendi que de errore remeantes. Imperatores Christiani subdere debent executiones suas Ecclesiasticis Præsulibus, nò præferre. In generali Concilio Lateranensi sub Innocentio III. cap. 43. dicitur: Nimis de iure Diuino eos Laicos usurpare, qui viros Ecclesiasticos, nihil temporale detinentes ab eis ad præstandum sibi fidelitatis iuramenta compellunt. In Concilio generali Lateranensi sub Leone X. sess. 9. dicitur: Cum à iure tam Diuino, quam humano Laicis potestas nulla in Ecclesiasticas personas attributa sit, innotamus omnes, & singulas constitutiones, sel. rec. Bonifacij Papæ VIII. quæ incipit Felicitas: & Clem. V. quæ incipit: Si quis fundente. Necnon quascunque alias Apostolicas sanctiones, in fauorem libertatis Ecclesiasticæ, & contra eius violatores quomodolibet editas, &c. In Concilio Coloniensi, part. 9. cap. 20. dicitur immunitas Ecclesiastica, vetustissima res est, iure patretur diuino, & humano introducta, &c. In Concil. Trid. sess. 25. cap. 20. de reformat. dicitur, Ecclesie, & personarum Ecclesiasticarum immunitas, Dei ordinatione, & Canonicis sanctionibus constituta, &c.

2. Item Clemens Romanus synchronus Apostolorum, Epist. 1. de iudiciis Ecclesiasticis ex D. Petri Apostoli traditione, asserit; Diuinis legibus repugnare, vt maiores à minoribus iudicentur. Dionysius Ateopagita, Epist. 8. ad Demophilum Monachum, clarè asserit, Ordinem à Deo constitutum peruersi, si quis inferior Sacerdotem iudicare præsumat. Episcopi Regni Gallie in Epistola, quæ à Castro Carissaco ad tuendam Ecclesie libertatem, scripserunt ad Ludouicum Regem; Præuilegia Ecclesie concessa diuinitus constituta asserunt. Et tandem audiant Principes, si Constantinus Magnus Imperator, nostræ sententiæ adhaerit, is enim in Concilio Nicæno; vt habetur in cap. continua 11. quæst. 1. Et obseruat Rufinus lib. 10. Hist. Eccles. cap. 2. Ita Episcopus allocutus est: Deus vos constituit Sacerdotes, & potestatem vobis dedit de nobis quoque iudicandi, & idèd nos à vobis rectè iudicamur. Vos autem non potestis ab hominibus iudicari, propter quod Dei solius inter vos expectate iudicium, & vestra iurgia quæcunque sunt ad illud diuinum referretur examen. Vos etenim nobis à Deo dacti estis, & conueniens non est, vt homo iudicet Deos; Ita Constantinus. Rectè igitur Gelasius Papa in cap. Syluester, vt quæst. 1. cum videret immunitatem Ecclesiasticam lesam fuisse in personis aliquorum Clericorum, dixit, hoc factum fuisse contra leges diuinas, & publicas Et Eugenius Pontifex scribens ad Franciscum Foscari Ducem Veneticum dixit, omnia diuina, & humana iura disponere, Ministros, & Sacerdotes Dei ab oneribus, & exactionibus immunes esse debere, sicut fuerunt apud Patres veteris legis. Ita in Epistola, quam penes me impressam habeo. Dicamur itaque cum D. Gregorio in 7. Psalms. Penitent. Psalms. vers. 9. Quod, Ecclesiam Saluator noster voluit esse liberam. Ergo, non sub Principibus secularibus; vt vult Rabardeus.

3. Verùm aduersarij cum maxime premantur supradictis auctoritatibus se contorquent, & eas, vt ita dicam, ad torturam trahunt, asserunt enim: Cum Pontifices, & Concilia dicunt Ecclesiasticam exemptionem esse iuris diuini id intelligendum esse dumtaxat

taxat de causis spiritualibus. Sed hæc responsio adductis testimoniis accommodari nullo modo potest. Nam Symmachus Papa, loquitur expressè de Ecclesiasticis facultatibus; Bonifacius Papa, de exactionibus Civilibus; Ioannes Papa, vniuersim loquitur de Iudiciis Clericorum; Concilium Lateranense sub Innocentio III. de iurisdictione in Civilibus; Concilium Lateranense, sub Leone X. vniuersim de omni potestate Laicorum; Concilium Coloniense, vt ex adiunctis manifestum est, speciatim de immunitate à tributis, & iurisdictione Principum; Concilium Tridentinum tum vniuersim itidem de Ecclesiastica immunitate loquitur; tum speciatim de illis eius partibus, quas frequentius à Principum secularium Ministris violari contingit; vt ex textu patet. Eodem modo loquuntur ceteri, quos adduximus.

4. Secundò respondent aliqui, esse iuris Diuini, mediatè, & remotè. Quod ego sic intelligo, non ipsam exemptionem actualem, esse iuris Diuini, sed potestatem eam constituendi, quam habet Summus Pontifex, vtique immediatè à Deo. Sed hæc responsio repugnat verbis Canonum, qui ipsam exemptionem, non potestatem eximendi tantum, Diuini iuris esse docent. Peculiariter notentur hic verba Concilij Tridentini, à quo immunitas hæc (vtique actualis) Dei ordinatione, & Canonicis sanctionibus constituta dicitur. Et si actualis exemptio non est iuris Diuini, quomodo Pontifex Symmachus a se solis Sacerdotibus à Deo commissam potestatem disponendi de Ecclesiasticis facultatibus? Quomodo Concilium Lateranense sub Leone X. pronunciat, nec iure humano, nec iure Diuino, vllam Laicis potestatem esse tributam in Ecclesiasticis personis? Nam si hæc exemptio fuit primò constituta à Pontifice, certè Laiciante hanc constitutionem habebant potestatem in Ecclesiasticos.

5. Tertio, respondent aliqui, per ius Diuinum intelligi ius Canonicum. Sed & hæc responsio primò non seruat proprietatem verbi, iuris Diuini constat enim, ius Canonicum proprie non esse ius Diuinum. Deinde non potest per illosque testimoniis accommodari, vt potè quæ hæc vocula, *ius Diuinum*, non vtuntur. Peculiariter autem repugnat Concilio Tridentino, quod vel ob hanc ipsam fortasse causam, abstinens ab eadem vocula, dixit, immunitatem Ecclesiasticam, Dei ordinatione, & Canonicis sanctionibus constitutam esse. Vbi vides, Dei ordinationem à Canonibus & Constitutionibus Ecclesiæ apertè distinctam: Et idè rectè sacra Rota in *Albanen. Gabel. la die 28. Iunij 1630. coram Merlino* obseruauit in dictis verbis Concilij, delusam remanere callidam aliquorum interpretationem, qui, vt diximus, putarunt verba, de quibus in *cap. Quamquam*, ibi de iure Diuino, & humano, intelligi posse de iure positivo, scilicet Canonico, & Ciuili. Quocirca etiam dici non potest, carens solùm hanc exemptionem esse Diuini iuris, quatenus à Deo per Ecclesiam est constituta; hoc enim nihil aliud est dicere, quàm Ecclesiam, potestate diuinitus accepta, immunitatem hanc sanxisset; cum tamen, vt etiam supra diximus, Canones, & Patres plus dicant.

6. Aut, si sensus sit huius dicti, Ecclesiam necessitate quadam Diuini præcepti compulsam, hanc exemptionem constituisse, id ipsum est, quod maxime volumus, nempe ab ipso Deo immediatè præceptum esse datum, de Ecclesiastica immunitate sancienda; seu quod idem, Deum per se ipsum, prius etiam, quàm ab Ecclesia hac de re vllus Canon esset constitutus, voluisse, vt Ecclesiastici essent exempti.

7. Addo tamen, et si id quod hæc nobis responsio largitur, respuendum minime sit, tamen iis ipsis

argumentis, quibus hoc dictum probati potest, quæ etiam probati, Ecclesiasticos fuisse re ipsa ab ipso Deo exemptos: cum præsertim Canones adeo disertè dicant, nullam vnquam Laicis in personas, & re Ecclesiasticas fuisse concessam potestatem, quod hæc sententia proprietatem verborum retinendo, tueri non potest, quandiu concedit, fuisse tempus (nempe ante constitutos Canones) quo Ecclesiastici fuerint Laicis subiecti. Quocirca sic argumentor. Aut suppetebant ex ipsa rei natura urgentes causæ, cur Deus veller Ecclesiasticos, ita esse exemptos, aut non. Si suppetebant, ergo eo ipso turpe erat Clericos à Laicis iudicari, &c. Nec vlla ratio erat, cur non statim ipsa Dei voluntate essent efficaciter exempti. Si non suppetebant, vnde probatur, ergo, Deum immediato suo præcepto voluisse, vt Ecclesia Clericos eximeret? Vnde ex his venit refellendus Author damnata memorie Henningus Arnulfus *de exempt. Cler. cap. 3. num. 4.*

RESOL. CCCXIX.

Probatur nostra sententia rationibus? Ex part. 7. tr. 1. Refsol. 4.

§. 1. **R**ationes pro firmanda nostra sententia contra Rabardum non, ex alio adducam, quam ex Stephano Bunnio Doctore Gallo, & Societatis, in *Theolog. mor. part. 1. tract. 11. q. 36.* ad quem P. Rabardum remitto; Et quidem indignum ac turpe esset, vt, qui homines spirituales, & sacri, iudicium dare debent in seculares, atque eos errantes coercere, ij à secularibus, hoc est Parentes à filiis iudicarentur, & punirentur: quo nihil à recta ratione, & diuina lege cogitari potest distinctius. Tum, si Apostolus *1. Cor. cap. 6.* acriter obiurgauit primos Euangelicæ Ecclesiæ Christianos, quod apud Ethnicos iudices causas disceptarent, cum posset sibi è cetero fidelium deligere, à quibus illæ cognoscerentur; quæ ratio tulisset Apostolus, vt sacrorum Ministrorum causæ, non apud sacros Iudices, sed profanos agerentur.

2. Quod confirmatur ex *cap. duo sunt. dist. 96.* ex quo apparet, Sacerdotem, ex vi sui status esse superiorem Laico, sed ex natura rei inferior, debet honorem superiori: Ergo, & Laicus Clerico. Contra hanc autem honorem Clericis debitum sit, si in iudicium seculare vocentur, & ex natura rei id redundat in vilipendium, & ignominiam Ecclesiasticæ dignitatis, & præbet occasionem vulgari populo contemnendi Clerum: Ergo, ex talium personarum statu ex natura rei, sequitur talis exemptio. Quam rationem optime declarant, & confirmant verba Concilij Gallicani Matiscon. 2. *c. 9.* vbi improbens violentias secularium iudicum contra Clericos, rationem hanc subdit. Nefas est enim, vt illius manibus Episcopus, aut iussione de Ecclesia trahatur, pro quo semper Deum exorat & cui inuocato nomine Domini ad saluationem corporis, animæque, Eucharistiam sæpè potterit. Ponderandum est enim quod ad probandum id esse nefas, non positiuam legem, sed dignitatem Sacerdotalem, & rationem in illa fundatam adducit. Secundò, confirmatur, quia contra rationem est, vt inferior iudicet superiorem; *capite cum inferior, & capite solite de maioris. & obediens.* Et idè nulla consuetudine introduci potest, vt inferior acquirat iurisdictionem in superiorem, vt Doctores colligunt ex *cap. inferior distinct. 21.* Est, ergo naturali rationi contrarium, vt Laicus inferior, Sacerdotem se superiorem iudicet. Quod rectè confirmant verba Gregorij V II. *lib. 8. epist. 21.* quæ retulit Gratian. *dist. 96.*